

การสัมมนาทางวิชาการ
“ทิศทางการศึกษานิตยศาสตร์ไทยในอนาคต”

๒๑ - ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๖
ณ หอประชุมสมเด็จย่า มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

แนวคิดในการจัดการศึกษานิติศาสตร์ไทย

นายอรรถนิติ ดิษฐอำนาจ

ประธานศาลฎีกา

บททั่วไป

นิติศาสตร์เป็นสาขาวิชาหนึ่งทางสังคมศาสตร์ที่มีการศึกษามาเป็นเวลานานนับแต่มีการจัดระบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในรูปแบบของมหาวิทยาลัยแบบประเทศตะวันตก ซึ่งการศึกษานิติศาสตร์ได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นลำดับ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมและประเทศชาติในแต่ละยุคแต่ละสมัย ปัจจุบันประเทศไทยก้าวสู่ความเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เนื่องมาจากปัจจัยนานัปการ ประการสำคัญได้แก่การเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกไม่อาจอยู่ได้อย่างโดดเดี่ยว จำเป็นต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กับต่างชาติ ซึ่งเป็นไปในลักษณะที่ไม่มีพรมแดน ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในซีกโลกหนึ่งมีผลกระทบต่อประเทศที่อยู่ห่างไกลในอีกซีกโลกหนึ่งได้อย่างรวดเร็ว ประเทศไทยย่อมได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว อันมีผลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนและการพัฒนาประเทศอย่างมาก ความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ เป็นไปในลักษณะการค้า การลงทุน และการแข่งขันทางเศรษฐกิจ การศึกษานิติศาสตร์ของไทยต่อไปในอนาคตจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาโดยคำนึงถึงประโยชน์ของประเทศชาติและความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นสำคัญ

การจัดการหมายถึงทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ มีความราบรื่น มีประสิทธิภาพ และได้ประสิทธิผลที่น่าพอใจ การจัดการให้ได้ผลควรต้องศึกษาและทำความเข้าใจในสิ่งนั้นให้ลึกซึ้งตลอดจนสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งนั้นกับสิ่งอื่นในภาพรวมอย่างชัดเจน โดยพิจารณาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นด้วย ดังนั้น การจัดการศึกษานิติศาสตร์ของไทยจึงควรได้มีการศึกษาและวิจัยอย่างละเอียดรอบคอบโดยนักกฎหมายทุกสาขาวิชาจริงๆ อย่างจริงจัง เพื่อรองรับการพัฒนาของประเทศที่ก้าวไปสู่ระบบเศรษฐกิจการค้าแบบเสรีนิยม ซึ่งมีการแข่งขันอย่างรุนแรง

โรงเรียนกฎหมายในอดีต

หลังจากที่มีการปฏิรูประบบงานศาลของไทยแล้ว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ส่งพระราชโอรส พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการและนักเรียนทุนเล่าเรียนหลวงไปศึกษากฎหมาย ณ ต่างประเทศแล้วกลับมารับราชการในประเทศ แต่ก็ยังมีผู้ที่มีความรู้ด้านกฎหมายจำนวนน้อยมาก ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมในขณะนั้นได้ พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ จึงได้จัดตั้งโรงเรียนกฎหมายขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๔๐ เพื่อสอนวิชากฎหมายแก่บุตรหลานไทย

โรงเรียนกฎหมายที่พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์จัดตั้งขึ้นนั้นยังไม่มีฐานะเป็นโรงเรียนหลวง แต่มีฐานะเป็นโรงเรียนกึ่งราชการ การเรียนการสอนในโรงเรียนกฎหมายสมัยนั้นถือตามระบบกฎหมายอังกฤษและการจัดการศึกษากฎหมายของอังกฤษ เพราะผู้ให้กำเนิดโรงเรียนและอาจารย์ผู้สอนกฎหมายในเวลานั้นสำเร็จการศึกษาจากประเทศอังกฤษ ประกอบกับขณะนั้น

สารบัญ

1. แนวคิดในการจัดการศึกษานิติศาสตร์ไทย
ฯพณฯ อรรถนิติ ดิษฐอำนาจ
2. การศึกษากฎหมายในอนาคตของประเทศไทย
ศาสตราจารย์ไชยยศ เหมะรัชตะ
3. การพัฒนาระบบกฎหมาย
ศาสตราจารย์พิเศษ จรัญ ภักดีธนากุล
4. การศึกษากฎหมาย : ข้อเสนอแนะการจัดหลักสูตรนิติศาสตร์บัณฑิต
ของ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ประธาน วัฒนาพาณิชย์
5. Reform Plan of Legal Education in Japan
Yoshihisa NOMI
6. The REFORM OF LEGAL EDUCATION IN GERMANY
Johannes Riedel